

Konkurences padome

KONFERENCE

"ATKRITUMU APSAIMNIEKOŠANA: BUSINESS. KONKURENCE. ATBILDĪBA."

Konferenču centrs "Citadele", Republikas laukums 2A, Rīga

2016. gada 23. novembrī

Konferences atklāšanas runa

Konkurences padomes priekšsēdētāja Skaidrite Ābrama

Cienījamie konferences dalībnieki!

Kāpēc mums ir svarīgi šodien runāt par konkurenci un atbildību atkritumu apsaimniekošanas jomā? Pirmkārt, tāpēc ka visi gribam dzīvot tīrā, sakoptā vidē Latvijā - kur iedzīvotāji un uzņēmēji apzinās savu līdzdalību un atbildību sakārtotas atkritumu apsaimniekošanas sistēmas izveidē, nepārmaksājot par tās uzturēšanu. Kur tiek sniegti un saņemti augstas kvalitātes pakalpojumi. Kur notiek mērķtiecīga virzība uz tā saukto apļveida ekonomiku.

Tomēr atkritumu apsaimniekošana nav tikai vides jautājums. Tai ļoti būtiska ir ekonomikas un konkurences komponente. Jo tikai saglabājot atvērtus tirgus konkurencei, nevis tos monopolizējot, ir iespējams panākt dinamisku attīstību, izaugsmi un galu galā arī jaunas darba vietas.

Tas, vai atkritumu apsaimniekošana ir vērsta uz dinamisku tirgus attīstību, vai ir gatava izaicinājumiem, arī veidojot šo zaļo ekonomiku - tie ir jautājumi, kas neapšaubāmi saistīti ar spēcīgas konkurences pastāvēšanu.

Atkritumu apsaimniekošana ir viena no nozarēm, kas jau daudzus gadus pastāvīgi ir Konkurences padomes redzeslokā, gan veicot tirgus uzraudzības un izpētes lietas, gan vērtējot normatīvā regulējuma ietekmi uz konkurenci.

Mēs esam vērojuši, kā atkritumu apsaimniekošanas nozare pēdējo desmit gadu laikā piedzīvojuši straujas pārmaiņas. Gan pozitīvas, gan ne tik pozitīvas. Bija laiks, kad attīstījās konkurence, it īpaši pateicoties iepriekšējam Atkritumu apsaimniekošanas likumam, kas ļāva komersantiem, kuri atbrīvoti no dabas resursu nodokļa maksāšanas, pašiem izvēlēties sadzīves atkritumu apsaimniekotājus šķirotu atkritumu savākšanai. Un tas bija loģiski, jo izvēlas tas, kas maksā.

Mēs arī piedzīvojām, ka 2015. gada pavasarī Atkritumu apsaimniekošanas likumā 18. panta desmitā daļa jeb konkurences veicināšanas norma tika svītrotā. Līdz ar to atkritumu radītājiem vairs nav iespējams pašiem izvēlēties sadzīves atkritumu apsaimniekotājus. Tagad to viņu vietā izvēlas pašvaldības.

Pērn publicētajā starptautiskajā pētījumā "Atkritumu tirgu efektīva funkcionēšana ES iekšienē" secināts, ka kopumā lēmumu pieņemšana nacionālā vai vietējā (pašvaldību) līmenī rada vairāk konkurences kropļojumu nekā ES likumdošanas aktu piemērošana. Trešdaļa aptaujāto respondentu

dalībvalstīs bija norādījuši, ka atkritumu apsaimniekošanas tirgus nepilnības ir saistītas ar pašvaldību politiku un likumdošanas aktiem.

Par to mēs pārliecināties arī Latvijā. Pieaug tendence pašvaldībām atkritumu apsaimniekošanas pakalpojumus uzticēt sev piederošiem uzņēmumiem, nerīkojot iepirkuma procedūras. Tas ierobežo konkurences attīstību, izstumj no tirgus privātos komersantus. Apmēram pusē pašvaldību konkurence vispār vairs nepastāv, jo viens pats pašvaldības uzņēmums var nosegt pat vairāku pašvaldību teritorijas, gan vācot atkritumus, gan apkalpojot poligonu.

Līdz ar to pašlaik sadzīves atkritumu apsaimniekošanas tirgū notiek, iespējams, neatgriezeniskas struktūras izmaiņas, koncentrācija, pat pakāpeniska nozares monopolizācija – pašvaldību īstenota, lokālpatriotiski motivēta. Tāda, kas neveicina kopēju nozares un līdz ar to Latvijas ekonomikas ilgtspējīgu attīstību. Kur uzņēmēji zaudē tirgu un līdz ar to – iespēju atgūt veiktās investīcijas.

Šodien prezentējamais pētījums mums ir nozīmīgs daudzējādā ziņā. To uzsākot, vēlējāmies gūt visaptverošu priekšstatu par nozari. Vienlaikus izmantojām iespēju pētījumu veikt sadarbībā ar Ziemeļvalstu konkurences iestādēm, lai varētu salīdzināt nozares un konkurences situāciju šeit un tur. Turklāt jāteic, ka tik apjomīgs pētījums pašu spēkiem ir veikts pirmo reizi. Pētījums atklājis vairākus būtiskus problēmjautājumus, par kuriem šodien diskutēsim. Jau minētā pašvaldību iesaiste komercdarbībā, atkritumu dalītās vākšanas problemātika, noslēgto līgumu kvalitāte un pakalpojumu saturs, ko saņem iedzīvotāji. Un daudzi citi.

Bet, lai kā arī gribētu, Konkurences padome viena pati nespēj visus šos problēmjautājumus atrisināt. Tāpēc konferences mērķis ir savest kopā visas iesaistītās puses – valsts iestādes, pašvaldības un nozares biznesa pārstāvjus un to asociācijas, lai kopīgiem spēkiem meklētu risinājumus, kā arī vērstu skatu nākotnē, meklējot ceļus, kā nonākt līdz konkurētspējīga atkritumu apsaimniekošanas tirgus izveides Latvijā. Tas ir nepieciešams, lai mums visiem būtu iespējams saņemt kvalitatīvus pakalpojumus, lai būtu izvēles iespējas, zemākas izmaksas mājsaimniecībām un augstāka atkritumu atkārtota izmantojamība, jo tas viss nozīmē attīstību un labklājību sabiedrībai.

Esmu pārliecināta, ka konkurence, kurā piedalās privātie komersanti, sniedz lielākus ieguvumus nodokļu maksātājiem un videi. Ne velti, publiskām personām iesaiste komercdarbībā tiek pieļauta tikai izņēmuma gadījumos. Un tas attiecas uz jebkuru nozari, arī atkritumu apsaimniekošanu.

Grūti iedomāties, ka inovatīvus risinājumus un investīcijas ilgtermiņā var sasniegt ar konkurences ierobežojumiem, noslēgtiem tirgiem, kur jauniem spēlētājiem nav iespējams ienākt.

Galū galā tad arī nebūs noturīgas attīstības un ekonomikas izrāviena, ko mēs Latvijā visi tā gaidām. Tieši tāpēc Konkurences padome turpinās aktīvi sekot nozares attīstībai.

Paldies par uzmanību!

Novēlu ražīgu un idejām bagātu konferenci!

